

นิพนธ์ต้นฉบับ

Original Article

สถานการณ์คนพิการจังหวัดนครปฐม ; ระบบบูรณาการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

The Situation of Handicap People in Nakhon Pathom Province; Referring to Physical Efficiency Capability Recovery.

สุธน อิมประสิทธิชัย พ.บ.

กลุ่มงานเวชกรรมฟื้นฟู

รพ.นครปฐม

Suthon Aimprasittichai M.D.

Department of Physical Medicine and Rehabilitation,

Nakhon Pathom Hospital Thailand.

บทคัดย่อ

การฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในอดีตที่ผ่านมา คนพิการไทยส่วนใหญ่ถูกละเลย ทอดทิ้ง ซึ่งตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ที่กล่าวถึงสิทธิและความเสมอภาคของคนพิการในการได้รับการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเท่าเทียมกัน แต่การที่จะปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินั้น ยังไม่มีหน่วยงานใดสามารถบอกข้อมูลเกี่ยวกับคนพิการได้อย่างชัดเจน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาสถานการณ์คนพิการจังหวัดนครปฐม พบว่า ในปี พ.ศ. 2538-2539 มีคนพิการมาจดทะเบียนเพียง 339 คน ซึ่งน้อยกว่าอัตราประมาณการที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ คือ ร้อยละ 8.1 ของประชากร (42,000 คน) ทั้งนี้เพื่อให้การจดทะเบียนครอบคลุมคนพิการทั่วจังหวัด จึงได้จัดทำโครงการหน่วยจดทะเบียนคนพิการเคลื่อนที่ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการค้นหา สำรวจ และขึ้นทะเบียนคนพิการที่เข้าหลักเกณฑ์คนพิการตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยมุ่งหวังที่จะได้ทราบถึงสถานการณ์คนพิการรวมถึงสำรวจความต้องการที่แท้จริงของคนพิการและครอบครัว ภายหลังการจัดทำโครงการ มีคนพิการที่มาจดทะเบียนเพิ่มขึ้นเป็น 3,299 คน ในปี พ.ศ. 2543 โดยพบว่า ส่วนใหญ่มีความพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุระหว่าง 16-30 ปี และมีความต้องการด้านสังคมและอาชีพมากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องเงินสงเคราะห์ ดังนั้นเพื่อให้เกิดการดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการครอบคลุมในทุกด้าน ผู้วิจัยจึงเสนอรูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 แบบบูรณาการขึ้น โดยเน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation) ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ABSTRACT

The physical efficiency capability recovery is the one essential needed for handicap people. In the past, the majority of handicaps were ignored by the society. As following by the Act of handicaps year 1991, It is stated that the handicap people have the same right to serve or to gain any benefit as equal as normal people. Although, it is stated obviously accordance with the act, but none any organization able to provide or support the handicap people eventually. That is becoming into case study, so a reseacher selected to focus on the handicap people's status who live in Nakhon Pathom, A previons research found that there are only 339 handicap people been registered in the period of 1995-1996. This was very underestimated as base on the estimation of Ministry of Public Health (8.1% of population, 42,000 people in Nakhon Pathom province)

Accordingly, one initially project was launched, the project of handicaps registration movement. The main focusing, surveying, and handicaps registration, in order to able to follow up all handicap's condition including provide all handicap's need as well.

After the project was launched, there were 3,299 handicaps registered in year 2000. The result of the data were that most of physical handicaps people trend to be more in male, age between 16-30 year. They request to have social insurance in emergency case for their living. Thus, the project of the community based rehabilitation has been hold for supporting the handicaps people accordingly.

บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) มีจุดมุ่งเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ให้ประชาชนมีหลักประกันสุขภาพ และสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพแบบองค์รวมที่มีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐานอย่างเป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการ¹ จึงได้มีการกำหนดแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ (พ.ศ. 2540-2544) ขึ้น เพื่อให้ได้คนพิการได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ตามขีดความสามารถที่พร้อมในการปรับตัวอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่าและมีความสุข โดยมีจุดเน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการแพทย์ การศึกษา การอาชีพและการจ้างงาน และด้านสังคม

การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง แม้ไว้ในอดีตที่ผ่านมา คนพิการไทย

ส่วนใหญ่ถูกละเลย ทอดทิ้ง ให้เผชิญปัญหาและความต้องการในด้านบริการต่าง ๆ ก็ตาม แต่ในปัจจุบัน เราสามารถให้การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ที่กล่าวถึง สิทธิและความเสมอภาคของคนพิการในการได้รับการคุ้มครอง ส่งเสริม พัฒนา และฟื้นฟูสมรรถภาพอย่างเท่าเทียมกัน ทำให้บริการคนพิการถูกกำหนดในนโยบายของรัฐค่อนข้างชัดเจนในทุกด้านให้กับคนพิการซึ่งได้รับการจดทะเบียนแล้ว จากการสำรวจอนามัยและสวัสดิการครัวเรือนทั่วประเทศ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2534 พบว่า คนพิการมีจำนวนร้อยละ 1.8 หรือประมาณ 1.07 ล้านคน ส่วนสถาบันสาธารณสุขไทย มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ สำรวจในปี พ.ศ. 2539 พบว่า คนพิการทั่วประเทศมีร้อยละ 8.1 หรือประมาณ 4.8 ล้านคน² ซึ่งจะเห็นได้ว่า จากข้อมูลที่เผยแพร่

แพร่โดยหน่วยงานต่าง ๆ ยังมีความแตกต่างกันมาก ทั้งยังขาดความสมบูรณ์ของข้อมูลประเภทคนพิการ ข้อมูลส่วนบุคคลทั้งเรื่องเพศ อายุ และระดับการศึกษา และที่สำคัญที่สุด คือ ความต้องการของคนพิการและครอบครัว

การสำรวจจำนวนคนพิการของจังหวัดนครปฐม ในระยะแรกของประกาศพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 (ณ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2537) มีคนพิการมาจดทะเบียนเป็น 88 คน ในปี พ.ศ. 2538 มีคนพิการมาจดทะเบียนเพิ่มขึ้นเป็น 254 คน ซึ่งน้อยกว่าอัตราประมาณการที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ คือ ร้อยละ 8.1 ของประชากร (42,000 คน) จากสาเหตุข้อขัดข้องในการขึ้นทะเบียนคนพิการยังไม่บรรลุเป้าหมายการ อีกทั้งอุปสรรคข้อขัดข้องของสถานบริการ จึงทำให้ไม่ทราบจำนวนคนพิการที่แท้จริง รวมถึงความต้องการของคนพิการได้ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการครอบคลุมในทุกด้าน ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะสำรวจหาข้อมูลคนพิการของจังหวัดนครปฐมที่อยู่ในหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลและศึกษาหาปัญหาความต้องการที่แท้จริงของคนพิการที่ต้องการให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือ สนับสนุน เป็นการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการต่อพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว พร้อมทั้งระดมความคิดจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาคราชการ องค์กรปกครองท้องถิ่น ภาคเอกชน และตัวแทนคนพิการ เพื่อจัดทำแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องในเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อสำรวจหาข้อมูลคนพิการของจังหวัดนครปฐมที่อยู่ในหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

2. วิเคราะห์ข้อมูลและศึกษาหาปัญหาความต้องการที่แท้จริงของผู้พิการที่ต้องการให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือ สนับสนุน

3. เตรียมความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนพิการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

4. ระดมความคิดจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาคราชการ องค์กรปกครองท้องถิ่น ภาคเอกชน และตัวแทนผู้พิการ เพื่อจัดทำแนวทางการดำเนินการให้สอดคล้องในเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

วัสดุและวิธีการศึกษา

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research)

นิยามศัพท์

1. ความพิการ (Impairment)

หมายถึง การสูญเสีย หรือความผิดปกติของโครงสร้าง หรือการทำงานของร่างกาย สติปัญญาหรือจิตใจ เป็นผลทำให้บุคคลนั้นไม่อาจแสดงบทบาทหรือกระทำอะไรให้เหมาะสมสอดคล้องได้ตามวัย เพศ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

2. คนพิการตามนัยแห่ง พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ 2534 (มาตรา 4)

หมายถึง คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา หรือจิตใจ โดยแบ่งความผิดปกติออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

- 1) ความผิดปกติทางการมองเห็น
- 2) ความผิดปกติทางการได้ยิน หรือการสื่อความหมาย
- 3) ความผิดปกติทางกาย หรือความเคลื่อนไหว
- 4) ความผิดปกติทางจิตใจ หรือพฤติกรรม
- 5) ความผิดปกติทางสติปัญญา หรือการ

เรียนรู้

3. พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

หมายถึง พระราชบัญญัติที่กล่าวถึงสิทธิความ
เสมอภาคของประชาชนเพื่อให้การคุ้มครอง ส่งเสริม
การพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพในคนพิการที่อยู่ใน
หลักเกณฑ์ของประกาศกฎกระทรวงแรงงานและสวัสดิการ
สังคม ฉบับที่ 2

4. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

หมายถึง การเสริมสร้างสมรรถภาพหรือการสร้าง
เสริมความสามารถของคนพิการให้มีสภาพที่ดีขึ้น เพื่อให้
คนพิการได้มีโอกาสทำงานหรือดำรงชีวิตในสังคมทัดเทียม
คนปกติ โดยครอบคลุม 4 ด้าน

1) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ การ
รักษาพยาบาล ให้มีการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์
ประเภทต่าง ๆ รวมทั้ง อวัยวะเทียม และอุปกรณ์ในการ
บำบัดรักษาโรค

2) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษา ให้มี
การศึกษาในทุกระดับ รวมทั้งอุปกรณ์การศึกษา

3) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางอาชีพ ให้มีการ
แนะนำอาชีพ การฝึกอาชีพ การมีงานทำ โดยให้สถาน
ประกอบการรับคนพิการเข้าทำงานในอัตราที่เหมาะสมกับ
ลูกจ้างอื่น

4) การฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม ให้คนพิการ
มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวก
ต่าง ๆ ในอาคารและสถานที่สาธารณะ ชนสง
สาธารณะอื่น ๆ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในจังหวัดนครปฐม มีจำนวน 733,878
คน

(จากฐานทะเบียนราษฎรจังหวัดนครปฐม ปี พ.ศ.
2543)

จำนวนคนพิการทั้งหมดประมาณ 59,400 คน
(อ้างอิงจากกระทรวงสาธารณสุข จำนวนคนพิการ

ประมาณร้อยละ 8.1 ของประชากร)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เอกสารรับรองความพิการ
2. แบบสอบถามความต้องการทางการศึกษาของ
โรงเรียนของคนพิการ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นเตรียมการ

1. ประชุมชี้แจงพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถ
ภาพคนพิการ ปี 2534 แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องภายใน
โรงพยาบาลนครปฐม ประกอบด้วย แพทย์เวชกรรมฟื้นฟู,
แพทย์ศัลยกรรมออร์โธปิดิกส์, จักษุแพทย์, ศอ สด นาสึก
แพทย์และจิตแพทย์ รวมทั้งช่างกายอุปกรณ์ นักกาย
ภาพบำบัด, นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์
2. ประชุมคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ
จังหวัดนครปฐมเพื่อนำเสนอโครงการ
3. ประชุมชี้แจงร่วมกับหน่วยราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง
ได้แก่ สำนักงานประชาสงเคราะห์ จังหวัดนครปฐม ศูนย์
การศึกษาคนพิการโรงเรียนจังหวัดนครปฐม แรงงานและ
สวัสดิการสังคมจังหวัดนครปฐม สามัญศึกษาจังหวัด
นครปฐม ชมรมคนพิการจังหวัดนครปฐม ประถมศึกษา
จังหวัดนครปฐม
4. ประชุมชี้แจงโรงพยาบาลชุมชนประจำอำเภอ
ทุกแห่งเพื่อใช้เป็นสถานที่จดทะเบียนคนพิการ
5. จัดเตรียมเอกสารรับรองความพิการ รวมถึงจัด
เตรียม จัดหาอุปกรณ์ช่วยเหลือคนพิการ เบื้องต้น เช่น
ไม้ค้ำยัน ไม้เท้า ขาเทียมชั่วคราว รถเข็นนั่ง
6. กำหนดตารางการออกจดทะเบียนในแต่ละ
อำเภอ เพื่อประสานพื้นที่ที่ทราบ

ขั้นดำเนินการ

1. ประสานให้ชมรมคนพิการ, ท้องถิ่น (กำนัน
ผู้ใหญ่บ้าน สถานีอนามัย อสม. อบต. และเทศบาล)

ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกายและจิตใจมาขอรับการตรวจสุขภาพ

2. วันดำเนินการสำรวจและจดทะเบียนคนพิการดำเนินการดังนี้

- ♦ โรงพยาบาลชุมชน เจ้าของพื้นที่ จัดเตรียมเวชระเบียนสำหรับประชากรที่แสดงเจตจำนงขอรับการประเมิน

- ♦ คณะแพทย์ตรวจประเมินความพิการ และประเมินสมรรถภาพของคนพิการ โดยกรอกเอกสารรับรองความพิการให้ผู้เข้าข่ายความพิการตามประกาศกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (2537)

- ♦ คนพิการนำเอกสารรับรองความพิการ พร้อมสำเนาทะเบียนบ้าน และรูปถ่าย (ทางชมรมคนพิการดำเนินการจัดถ่ายให้ทันที) ไปขอรับสมุดคู่มือคนพิการ

- ♦ ชมรมคนพิการจัดทำทำเนียบคนพิการ พร้อมทั้งสำรวจความต้องการของคนพิการและดำเนินการส่งต่อไปยังคณะทำงานแต่ละท้องที่พร้อมออกหน่วยเคลื่อนที่

ด้านการแพทย์ - ข้อมูลความพิการและความต้องการ

- อุปกรณ์ช่วยเหลือเบื้องต้น เช่น ไม้ค้ำยัน ขาเทียมชั่วคราว รถเข็นนั่ง เครื่องช่วยฟัง

ด้านการศึกษา - จัดนิทรรศการทางด้านการเรียนการสอนสำหรับคนพิการทั้งสายสามัญและสายอาชีพ (โดยการศึกษานอกโรงเรียน)

ด้านสังคม - ขึ้นทะเบียนขอรับเบี้ยยังชีพ

- ขึ้นทะเบียนขอกู้เงินเพื่อประกอบอาชีพ
- ขอรับเงินสงเคราะห์กรณีจำเป็น
- ขอรับสามล้อโยกเพื่อไปประกอบอาชีพ เช่น ขาขอลอตเตอรี่

ด้านอาชีพ - ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดนครปฐม

- จัดแสดงรูปแบบการฝึกฝนอาชีพให้กับคนพิการ

- รับสมัครผู้สนใจเข้าเรียนหลักสูตรต่าง ๆ

ขั้นสรุป

1. รวบรวมรายงานข้อมูลการดำเนินการจดทะเบียนคนพิการ

2. วิเคราะห์และประมวลผลจากข้อมูล

3. นำข้อมูลการวิเคราะห์แจ้งที่ประชุมคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จังหวัดนครปฐม และจัดทำเป็นแผนพัฒนาและฟื้นฟูคนพิการจังหวัดนครปฐม

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาประมวลโดยใช้การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

ผลการศึกษา

จากการศึกษาสถานการณ์คนพิการจังหวัดนครปฐม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539-2543 สามารถสรุปผลการดำเนินการจดทะเบียน ข้อมูลส่วนบุคคล และความต้องการของคนพิการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จำนวนคนพิการ

คนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนจากการออกหน่วยจดทะเบียน 2 ครั้ง มีจำนวนทั้งสิ้น 3,299 คน

2. ข้อมูลส่วนบุคคล

2.1 คนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนส่วนใหญ่มีความพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.44 ซึ่งเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนคนพิการที่มีความพิการทางจิตหรือพฤติกรรมเป็นกลุ่มที่พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.33

2.2 คนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 16-30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.14 ส่วนคนพิการที่มีอายุ 51-60 ปี เป็นกลุ่มที่พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.18

2.3 คนพิการที่ได้รับการจดทะเบียนส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.41 ส่วนคนพิการที่มีการศึกษาระดับปริญญา เป็นกลุ่มที่พบน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.33

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของคนพิการประเภทต่าง ๆ จำแนกตามเพศ (n = 3,299)

ประเภทคนพิการ	เพศ		
	ชาย	หญิง	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
พิการทางการมองเห็น	151 (4.58)	160 (4.85)	311 (9.43)
พิการทางการได้ยินหรือสื่อภาษา	282 (8.55)	265 (8.03)	547 (16.58)
พิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว	1,122 (34.01)	509 (15.43)	1,631 (49.44)
พิการทางจิตหรือพฤติกรรม	47 (1.42)	30 (0.91)	77 (2.33)
พิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้	280 (8.49)	206 (6.24)	486 (14.73)
พิการมากกว่า 1 ประเภท	144 (4.37)	103 (3.12)	247 (7.49)
รวม	2,026 (61.42)	1,273 (38.58)	3,299 (100)

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของคนพิการประเภทต่าง ๆ จำแนกตามช่วงอายุ (n = 3,299)

ประเภทคนพิการ	ช่วงอายุ						รวม
	1-15 ปี	16-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	51-60 ปี	60 ปี	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
พิการทางการมองเห็น	42 (1.27)	91 (2.76)	39 (1.18)	38 (1.15)	33 (1.00)	68 (2.06)	311 (9.43)
พิการทางการได้ยิน หรือสื่อภาษา	164 (4.97)	183 (5.55)	63 (1.91)	38 (1.15)	36 (1.09)	63 (1.91)	547 (16.58)
พิการทางกายหรือ การเคลื่อนไหว	143 (4.33)	469 (14.22)	338 (10.25)	233 (7.07)	216 (6.55)	232 (7.03)	1,631 (49.44)
พิการทางจิตหรือ พฤติกรรม	10 (0.30)	21 (0.64)	25 (0.76)	13 (0.39)	7 (0.21)	1 (0.03)	77 (2.33)
พิการทางสติปัญญา และการเรียนรู้	277 (8.41)	329 (9.97)	82 (2.48)	31 (0.94)	11 (0.33)	3 (0.09)	733 (22.22)
รวม	636 (19.28)	1,093 (33.14)	547 (16.58)	353 (10.70)	303 (9.18)	367 (11.12)	3,299 (100)

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและร้อยละของคนพิการประเภทต่าง ๆ จำแนกตามระดับการศึกษา (n = 3,299)

ประเภทคนพิการ	ระดับการศึกษา						
	ไม่ได้เรียน	อนุบาล	ประถม	มัธยม	อาชีวะ	ปริญญา	รวม
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
พิการทางการมองเห็น	225 (6.82)	0	77 (2.33)	8 (0.24)	1 (0.03)	0	311 (9.43)
พิการทางการได้ยินหรือ สื่อภาษา	423 (12.82)	2 (0.06)	90 (2.73)	27 (0.82)	3 (0.09)	2 (0.06)	547 (16.58)
พิการทางกายหรือการ เคลื่อนไหว	673 (20.40)	6 (0.18)	763 (23.13)	148 (4.49)	32 (0.98)	9 (0.27)	1,631 (49.44)
พิการทางจิตหรือพฤติกรรม	48 (1.45)	0	23 (0.70)	5 (0.15)	1 (0.03)	0	77 (2.33)
พิการทางสติปัญญาและ การเรียนรู้	690 (20.92)	4 (0.12)	39 (1.18)	0	0	0	733 (22.22)
รวม	2,059 (62.41)	12 (0.36)	992 (30.07)	188 (5.70)	37 (1.13)	11 (0.33)	3,299 (100)

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของคนพิการ จำแนกตามความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านต่าง ๆ

ความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านสังคม	2,044	61.97
ด้านการศึกษา	891	27.01
ด้านการรักษาพยาบาล	264	7.99
ด้านอาชีพ	100	3.03

3. ข้อมูลความต้องการของคนพิการ

3.1 คนพิการมีความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านสังคมมากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องต้องการเงินสงเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ 61.97 รองลงมา ได้แก่ มี

ความต้องการด้านการศึกษา และด้านการแพทย์ คิดเป็นร้อยละ 27.01 และ 7.99 ตามลำดับ และคนพิการมีความต้องการด้านอาชีพน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 3.03

3.2 คนพิการมีความต้องการการฟื้นฟูสมรรถ-

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและร้อยละความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านสังคมของคนพิการ

ความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพ ทางด้านสังคม	เพศ		
	ชาย จำนวน (ร้อยละ)	หญิง จำนวน (ร้อยละ)	รวม จำนวน (ร้อยละ)
ต้องการเงินสงเคราะห์	491 (24.02)	325 (15.90)	816 (39.92)
ต้องการเงินลงทุนเพื่อประกอบอาชีพ	427 (20.89)	194 (9.49)	621 (30.38)
ต้องการเบี้ยยังชีพ	452 (22.11)	155 (7.58)	607 (29.70)
รวม	1,370 (67.03)	674 (32.97)	2,044 (100)

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและร้อยละความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์ของคนพิการ

ความต้องการการฟื้นฟู สมรรถภาพทางการแพทย์	เพศ		
	ชาย จำนวน (ร้อยละ)	หญิง จำนวน (ร้อยละ)	รวม จำนวน (ร้อยละ)
การรักษาพยาบาล	515 (34.59)	306 (20.55)	821 (55.14)
การฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกาย	92 (6.18)	14 (0.94)	106 (7.12)
เครื่องช่วยความพิการ	248 (16.66)	131 (8.79)	379 (25.45)
การทำขาเทียม	120 (8.06)	29 (1.95)	149 (10.01)
การทำแขนเทียม	20 (1.34)	8 (0.54)	34 (2.28)
รวม	995 (66.83)	488 (32.77)	1,489 (100)

ภาพทางการแพทย์ในเรื่องการรักษาพยาบาลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.83 รองลงมา ได้แก่ เครื่องช่วยความพิการ, การทำขาเทียม และการฟื้นฟูสมรรถภาพร่างกาย คิดเป็นร้อยละ 32.77 และ 14.89 ตามลำดับ ส่วนเรื่องการทำแขนเทียม คนพิการมีความต้องการน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.28

3.3 คนพิการส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษา
มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.86 ซึ่งมีเพศชายมากกว่าเพศ

หญิง รองลงมา ได้แก่ ต้องการฝึกฝนอาชีพ และต้องการ
สถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 23.79 และ 12.85 ตามลำดับ

จากผลการสำรวจ พบว่า คนพิการที่ได้รับการลง
ทะเบียนส่วนใหญ่มีความพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวมากที่สุด (ร้อยละ 49.44) อาจเนื่องมาจากคนพิการ
และครอบครัวยังไม่ทราบ รายละเอียดของพระราช-
บัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 โดย
เฉพาะในส่วนของความหมายของคนพิการตามนัยแห่ง

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการศึกษาของคนพิการ

ความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพ ทางการศึกษา	เพศ		
	ชาย จำนวน (ร้อยละ)	หญิง จำนวน (ร้อยละ)	รวม จำนวน (ร้อยละ)
ต้องการศึกษา	394 (44.22)	175 (19.64)	569 (63.86)
ต้องการสถานศึกษา	62 (6.96)	48 (5.39)	110 (12.35)
ต้องการฝึกฝนอาชีพ	86 (9.65)	126 (14.14)	212 (23.79)
รวม	542 (60.83)	349 (39.17)	891 (100)

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งคนส่วนใหญ่มักจะพิจารณาความพิการจากรูปลักษณะทางร่างกายที่แสดงเห็นชัดเจน เช่น ขาขาด แขนขาด เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้คนพิการทางกายมาจดทะเบียนมากที่สุด

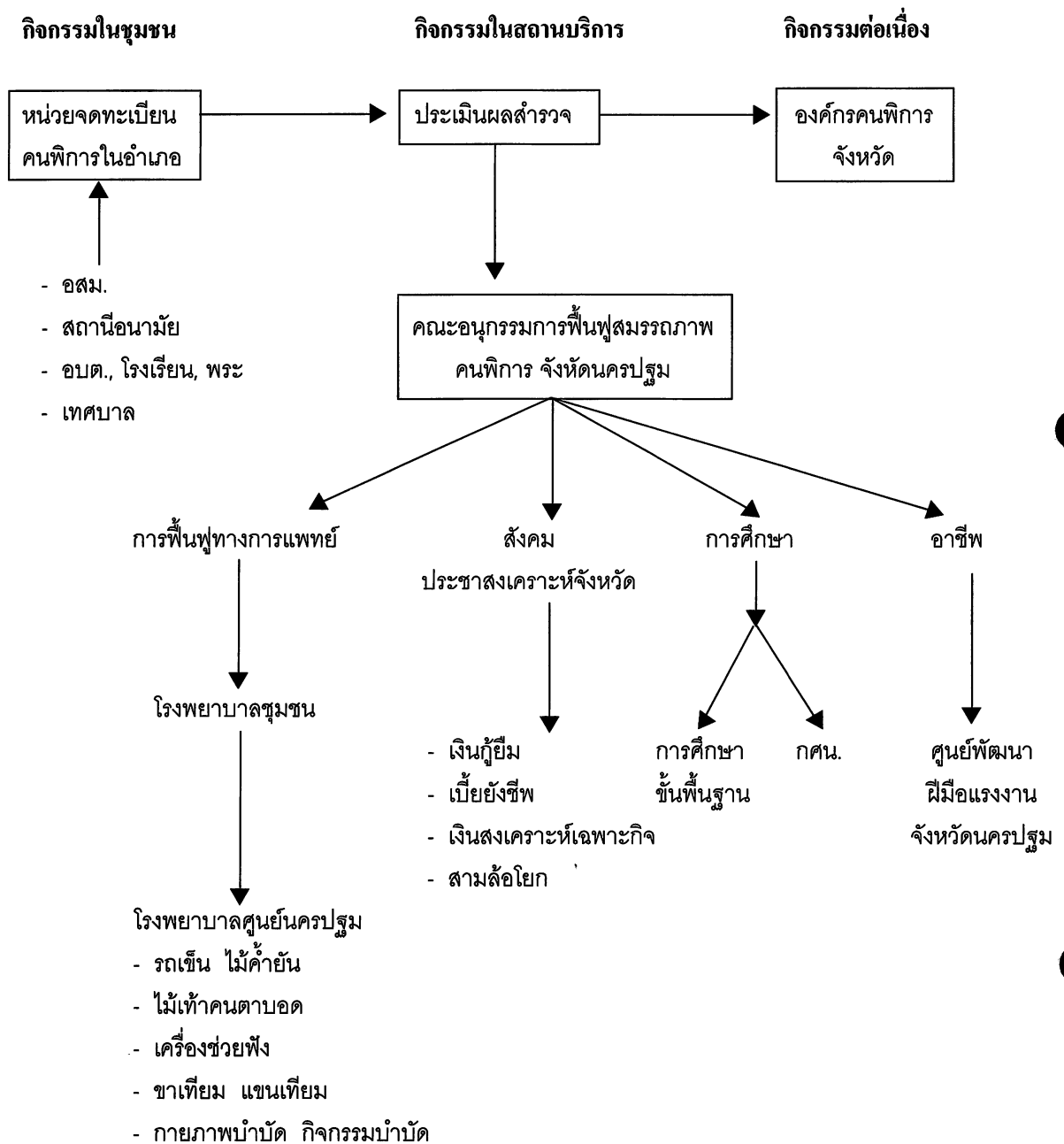
จากข้อมูลรายละเอียดจากการจดทะเบียน พบว่าคนพิการส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำ กลุ่มที่มีการศึกษาจะเป็นกลุ่มที่มีความพิการทางร่างกาย ซึ่งส่วนใหญ่ก็มีสาเหตุมาจากอุบัติเหตุ ซึ่งกลุ่มนี้มักจะได้รับการศึกษามาก่อน แล้วเกิดอุบัติเหตุภายหลัง จึงทำให้มีสัดส่วนของผู้ที่ได้รับการศึกษาชั้นต่าง ๆ มากกว่ากลุ่มอื่น กลุ่มรองลงมาคือกลุ่มที่มีความพิการทางสายตา ซึ่งกลุ่มนี้มีโอกาสได้รับการศึกษาจากโรงเรียนพิเศษที่มีการเรียนการสอนสำหรับคนตาบอด ส่วนกลุ่มที่มีการศึกษาน้อยที่สุดคือกลุ่มที่มีความผิดปกติทางด้านสติปัญญาและสมอง ซึ่งเป็นข้อจำกัดทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้โดยตรง

จากข้อมูลความต้องการการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านสังคม เมื่อนำมาแยกแยะในรายละเอียด จะพบว่ามี 2 ประเภทใหญ่ คือ กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องการการสงเคราะห์ช่วยเหลือทางด้านเงินสนับสนุน ซึ่งมีทั้งที่ต้องการสนับสนุนเป็นครั้งคราวตามความจำเป็น กับอีกกลุ่มซึ่งต้องการการสนับสนุนแบบตลอดไป ซึ่งในกลุ่มหลังนี้มักจะเป็นกลุ่มคนพิการที่สูงอายุ ไม่มีญาติดูแลต้อง

อาศัยคนรู้จักหรือประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง เป็นผู้ช่วยเหลือ

วิจารณ์

1) ภายหลังที่พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ประกาศใช้แนวทางการดำเนินการยังไม่ชัดเจน ทำให้คนพิการและครอบครัวไม่ทราบขั้นตอนที่ต้องดำเนินการทำให้คนพิการเป็นจำนวนมากต้องเดินทางหรือเช่ายานพาหนะ (รถยนต์ / เรือรับจ้าง) ในการพาคนพิการไปกลับระหว่างสถานที่ราชการแต่ละส่วน ทำให้ส่วนหนึ่งทอดทิ้งและไม่ดำเนินการต่อภารกิจของสถานบริการ บุคลากรสนับสนุนอื่นอื่น ไม่ว่า ช่างกายอุปกรณ์ นักกายภาพบำบัดนักฝึกพูด นักกิจกรรมบำบัดก็มีไม่เพียงพอทำให้การบริหาร เพื่อการฟื้นฟูทางกายแพทย์ค่อนข้างไม่พร้อม เมื่อรวมกับความไม่พร้อมของสถานบริการ โดยเฉพาะโรงพยาบาลขนาดเล็ก ไม่มีแพทย์เวชศาสตร์ฟื้นฟู ซึ่งดูแลคนพิการโดยตรง อีกทั้งยังเป็นผู้ที่รับรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติฉบับนี้มากกว่าแพทย์สาขาอื่น นอกจากนั้นแพทย์สาขาเฉพาะทางที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ศัลยกรรมออร์โธปิดิกส์ จักษุแพทย์ แพทย์หูคอจมูก และแพทย์ทางจิตเวช ก็ยังมีไม่ครอบคลุม ทำให้การประเมินสภาพความพิการค่อนข้างจะมีปัญหาไม่เป็นที่ไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนั้นด้านอื่น ๆ เช่น อุปกรณ์สำหรับจัดทำขาเทียม อุปกรณ์ช่วยเดิน

รูปที่ 1 รูปแบบการดำเนินงานการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแบบบูรณาการ ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพ
คนพิการ พ.ศ. 2534

รถเข็น ไม่เท้าสำหรับคนตาบอด รวมถึงเครื่องช่วยฟังคน
พิการทางหู ซึ่งสาเหตุของความไม่พร้อม เนื่องจากทาง
ผู้รับผิดชอบแต่ละด้านของความพิการไม่ทราบจำนวนคน

พิการแต่ละประเภทที่ชัดเจน

2) ความต้องการฟื้นฟูทางด้านสังคมจึง เป็น
บริบทหนึ่งที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นสิ่งที่คน

พิการต้องการมากที่สุด เพราะนอกจากการที่คนพิการต้องการกลับไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคมแล้ว คนพิการเหล่านี้ยังไม่ต้องการให้ตัวเองเป็นภาระสังคมด้วย ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องพยายามในการที่จะดำเนินการฟื้นฟูคนพิการเหล่านี้ โดยอาศัยกระบวนการฟื้นฟูด้านอื่น ๆ ทั้งด้านการแพทย์ การศึกษา ด้านอาชีพ รวมถึงการจัดหางาน เพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนให้คนพิการที่ยังมีศักยภาพพอ ได้กลับไปดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนั้นอาจต้องมีการสนับสนุนทางด้านเงินทุน (การกู้ยืม) เพื่อไปประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตามยังมีคนพิการอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้เนื่องจากความพิการรุนแรง บางคนถูกทอดทิ้งบางคนมีปัญหาทางครอบครัว ซึ่งคนพิการเหล่านี้ ประชาสงเคราะห์จังหวัด (ในขณะนั้น) จะต้องยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือทั้งเงินสงเคราะห์แบบครั้งคราว หรือเบี้ยยังชีพซึ่งจะได้รับตลอดชีวิต

3) จากผลการสำรวจ พบว่า คนพิการส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษามากที่สุด ทำให้มีคนพิการเข้ารับการฟื้นฟูด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และที่สำคัญที่สุดคือจำนวนคนพิการที่เข้ารับการเรียนรู้ทางด้านสายอาชีพมีจำนวนค่อนข้างมาก เมื่อเทียบกับจำนวนคนพิการทั้งหมดที่เข้ารับการเรียนการสอน ดังนั้น จึงเป็นสิ่งยืนยันว่าคนพิการเป็นจำนวนมากที่ต้องการดำรงชีพด้วยตัวเอง มิใช่จะหวังพึ่งพาแต่ผู้อื่น หรือหน่วยงานของราชการอย่างเดียว

สรุป

จากสาเหตุข้อขัดข้องในการขึ้นทะเบียนคนพิการยังไม่บรรลุเป้าหมายการ อีกทั้งอุปสรรคข้อขัดข้องของสถานบริการ จึงทำให้ไม่ทราบจำนวนคนพิการที่แท้จริง รวมถึงความต้องการของคนพิการได้ การจัดบริการเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพจึงไม่ชัดเจน ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการครอบคลุมในทุกด้าน รูปแบบการดำเนินงานที่เหมาะสมตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 แบบบูรณาการ (ดังรูปที่ 1) จึงมีความสำคัญและจำเป็นยิ่ง ซึ่งจะมีการ

เชื่อมโยงภารกิจทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ ภารกิจในชุมชน สถานบริการ และภารกิจต่อเนื่องเข้าด้วยกัน โดยจัดให้มีผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วน โดยมีคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จังหวัดนครปฐมเป็นผู้ดูแลในภาพรวมของจังหวัด โดยเน้นการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยชุมชน (Community Based Rehabilitation) ให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อฟื้นฟูคนพิการทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ตัวอย่างเช่น โครงการจัดตั้งศูนย์ประสานงานฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการประจำอำเภอในจังหวัดนครปฐม เป็นหน่วยบริการในชุมชนที่คอยประสานความช่วยเหลือคนพิการเป็นรายบุคคล และครอบครัว เพื่อขอจัดอุปสรรคและเงื่อนไขที่ทำให้คนพิการไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะต่าง ๆ ได้ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

1. คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาสาธารณสุข แผนพัฒนาการสาธารณสุขในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) กรุงเทพมหานคร องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก 2539.
2. คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2544. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร ศรีเมืองการพิมพ์ 2541.
3. กระทรวงสาธารณสุข สถิติสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก 2542.
4. ศูนย์สิทธิรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการพัฒนามาตรฐานบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ 29-30 พฤศจิกายน 2538 ณ โรงแรมรามารการ์เด็น กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย 2539.